

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Az ötpengős búza.

Valahol ujságban olvastam, hogy a Bánátban öt pengő a búza métermázsája. Tehát van rosszabb helyzet is a miénknél és tehát — lehetünk még mi is rosszabbul.

De nem a közgazdaság kérdéseivel akarok foglalkozni, azt jobban elvégzik nálam a haza bölcsei. Csak elmerengek azon, hogy mit jelent az ötpengős búza a mi egyházunk életében.

Persze, amire leghamarabb gondolunk, a behivatalnoki fizetések. A tanító javadalma értékegységben van megállapítva s az állami kiegészítés a helyi javadalom értékegységeihez igazodik. Ebből pedig az következik, hogy mennél jobb javadalmon van a tanító, annál több értékegységen veszi el azt a különbséget, amely a búza alapul vett ára és a valóságos ára közt van. Most annak van jó dolga, akit 100 forintos fizetésre választottak, a terményjavadalmas mind veszt, mégpedig némelyik igen sokat, a javadalmának majdnem a felét.

A pap azonban a javadalom felénél többet is veszít. A multkor olvastam pályázati hirdetményt, melyszerint a megválasztandó javadalma a lakáson és stólán kívül 133 hold föld, semmi egyéb. Mivel pedig nem lehet kívánni a fiatal paptól, hogy lovastól, ekéstől, traktorostól szerezzze meg a lelkeszi oklevelet, tehát nem számíthatunk mást, mint haszonbérbeadást. — Rendes mértékkel egy métermázsza búzát számítva holdanként s a búzának rendes árát számítva, ez 2660 pengő volna. Meglehet belőle élni. De ha éppen negyedrésznyre devalválódik az ár, már nélkülözés ütheti fel fejét a díszes paróchián.

Az egyes azonban hadd nélkülözzön, más is nélkülöz.

Azonban mi lesz nagy intézményeinkkel, amelyek a normális árakhoz rendezkedtek be?

A debreceni kollégiumnak például mintegy háromezer métermázsza búza árendát kell kapnia. A tanárok és tisztviselők javadalmát azzal a mértékkel kell teljesíteni most is, ahogy a negyvenpengős búza idejében megállapítva volt. De csak tízpengős árkülönb-

get véve is — a költségvetésben gondolom 22 pengős áron történt a számítás — harmincezer pengő a különbség. Hát akárhogy takarékoskodnak, akárhogy vonják össze magukat, a nagy gondossággal már kikerülni vélt deficit megint csak ott tátong a lábak előtt.

A mi falusi magyarunk azonban azt mondja — ha már nem is mindegyik, de nagyon sok —, hogy hiszen nem is baj az, ha a kollégiumok megszűnnek, úgyszintén igen sok van belőlük részünkről, már pedig ez okozza azt a veszedelmet, hogy sok az okos ember. Amint egyébként nemcsak a falusi magyarok okoskodnak a mai világban, szerintem igen helytelenül.

Azonban hát ne törődjünk a nagy intézményekkel: a kis egyházakkal csak törődni kell.

Már pedig azokat is földhöz veri az ötpengős búza. Tán még a tízpengős is. Mert akármilyen kicsike az egyházközség, csak van neki évenként való elkerülhetetlen kiadása. Nagyon kevés, semmiség egy bank szemében még a mostani zárlatos világban is. De neki sok. Mert az ilyen picike egyházközség is elmondhatja a nagyok felé a Madách szavait: Mi néked semmi, nekem egy világ. Aztán ezeknek a picike kis egyházközségeknek a tagjai nagyobbára, gyakran kivétel nélkül, apróbirtokú földművelők, akiknek semmi hasznuk sincs abból, hogy a malmok meg a pékmesterek olcsóbban kapják a búzát meg a lisztet. Ha maguknak van búzájuk, inkább eladnák, de ilyen ár mellett az adó sem telik ki a felesleghől — ha meg, Isten mentsen — a más kenyérét kénytelenek venni, azt már éppen olyan áron kapják, mintha negyvenforintos volna a búza. Ezeketől a szegény emberektől ugyan nehéz lesz az idén az egyház számára adományokat szerezni s az egyházi adót is bajos lesz sürgetni.

Azért az olyan helyen, ahol nem történt semmi a közelmúltban, csak meg lesznek valahogy. Mert a folyó kis szükségletek teljesítése valahogy csak kikerül. Ellenben, ahol valamit vettek, vagy építettek, feltéve, hogy nem készpénzzel fizettek, könnyen veszedelem támad. Kivált, ha a kölcsön utáni kamatot külföldi valutában kötelezték, mint ahogy az az utóbbi

években több esetben történt. A multkoriban volt szó a lapokban arról, hogy elárvereznek egy pestkörnyéki református templomot. Szerencsére sikerült a veszedelmet elhárítani, vagy legalább elodáznai; de vajjon nincs-e közöttünk más is, akárhány, akinek azon kell töprengeni, hogy esetleges hasonló veszedelmet miként tudjon eltávoztatni.

A legnagyobb igazságtalanság pedig az volna, ha azoknak a kis falusi egyházközségeknek a lelkészeit és egyéb előjáróit azért kárhoztatnánk, mert mertek adósságból építeni.

Először is őket az alkotás vágya vezette, ami mindig jobb, mint az „állóvízzé tespedés, holttszaggáválás”. Másodsor: hiszen felülről is kaptak a tervükhöz előzetes biztatást és utólagos jóváhagyást. Már pedig, aki magasabban áll, az messzebb lát.

Különben is nem az a fontos, hogy ki a hibás, hanem az, hogy miként lehet nagyobb bajt elkerülni.

Ez a nehéz gazdasági helyzet elvégre nem tarthat sokáig. Ha nem is teljes felszabadulás, de mindenesetre jelentékeny könnyebbülés fog következni. Ezt a kivételesen súlyos néhány hónapot kell valami módon keresztülni. Ha a pap jó és a munkatársai jók, nem is lehetetlen ez. Ha ott vannak együtt a hiveikkel, megmagyarázzák nekik a helyzetet és megnyugtatták őket, minden nagyobb veszedelmet el lehet hárítani. Persze, ha a pap csak a maga javadalmára gondol és ha a presbitereket politikai áramlatok dobták az egyház élére, vagyis ha a vezetőknek nem Krisztus a vezére, hanem ez a világ, akkor ez a világ fog diadalmaskodni és akkor kikerülhetetlen a bukás.

Felfogásom szerint annak a papnak és azoknak az egyházi előjáróknak, akik alatt az adósság keletkezett, első kötelességük a helyükön maradni, más pozícióra nem lehet elkíváncozni s bármily nehézségek között is megemlékezni a Krisztus urunk tanításáról, hogy félni kicsinyhitűség s hogy ő a viharzó tengeren is átsegít.

A jövőt illetően pedig én azt a tanulságot semmiesetre sem vonnám le, hogy efféle nehézségek elkerülése végett most már többet ne építsünk, míg a kellő pénz egészen meg nincs, mert akkor sohasem építünk. De azt a tanulságot mindenesetre levonnám, hogy a felső hatóságok ne buzdítsák az egyházközségeket adósság felvételére. És hogy a mégis elhatározott adósságfelvétel felülbírálásánál nagyon rigórozusan járjanak el és ne elégedjenek meg annak a konstatálásával, hogy a kölcsön felvételére vonatkozó határozatot az összes érdekelt tényezők szabályszerű módon meghozták — névszerinti szavazással.

Falusi.

Az árvabélyegakeiőval is áldozatot hozunk a gyermekeinkért? . . . Milyen áldozatot hozott Jézus az Ő gyermekeiért?

EGYHÁZ

Mikor akarunk pásztorkodni?

Egyházunk jelene és közeljövője nagy megmérettetések és megpróbáltatások ideje. Minden lelkész és presbiter bizonyos aggodással — ha nem félelemmel — tekint a jövőbe: mi lesz? Lépjünk rá mindnyájan a legegyszerűbb, legtermészetesebb, legeredményesebb útra: a pásztorkodásra. Együtt éljük az emberekkel az életet e világban, a maga számtalan adottságában, úgy amint van, de mindig egy láthatatlan világot is képviselve.

Nem tudok elképzelni kristályosabb, biblikusabb dogmatikát, mint a mienk.

Új törvénykönyvünk és adminisztráciánk a kor színvonalán álló nagyszerű szerkezet.

Új liturgiánkkal olyan tisztasággal, ékes renddel és magasztosan végezzük el az istentiszteletet, hogy csak évszázadok igazíthatnak rajta.

A predikálást a protestantizmus általában, de mi is a tökéletességnek olyan magas fokára emeltük, hogy utána csak az „angyalok nyelvén” szólás következik.

Nagy történelmi multunk van, nagy népegyház vagyunk még, összegyűjtött értékek nagy kincsesháza.

De mindezek mellett is a pusztulás útjára sodródhatunk és elpusztulhatunk, ha az utolsó, a realizáló lépést, a pásztorkodást nem végezzük. Engedelmet a technikai hasonlatért. Ott áll az autó, finom és erős géppel, pompás külső kiállításal. A villanyszikra és gáz gyullad, a gép megindul és jár teljes erővel, de az autó áll. — Mert az energia nincs átvive a tengelyre, mely a kocsit viszi. Az Igét nem realizáljuk.

Egy kitűnő missziói lelkészünk azt mondta, hogy az adminisztrációs egyháztól a misszionáló egyházig kell eljutnunk. A pásztorkodó egyház több.

Rengeteg hívünk válaszüton van. Csak pásztorkodással tudjuk az egyházhoz kötni. Szebben már nem tudunk beszélni. Fontos, hogy megmaradjunk nagy népegyháznak. — E kvantitásban kvalitás van, mert így olyan történelmi feladatokat elvégezhetünk, amiket, mint lemorzsolódott kis felekezet nem oldhatunk meg.

Ha pásztorkodunk, nem kell félni semmitől. Az egyház tagjai, akik *egyenként* kapnak lelki javakat, *egyenként* fognak adni anyagi javakat is. Böven lesz az is. Minden gyakorló lelkipásztor tudja, hogy ez nem üres teória.

Jézus *tanított, kenyeret adott, gyógyított*. Az ősegyház is prédikált, enni adott és gyógyított. Kinek-kinek melyikre és mennyiben volt szüksége. Hogy merészelünk mi ezekből elhagyogatni? A következmények nem maradtak el.

Mágnes.

KÖZÉLET

A püspök és Debrecen.

Baltazár Dezső püspök válasza a debreceni presbiterium jubiláris üdvözlétére, 1931 augusztus 15.

Főtiszteletű és Méltóságos Presbiterium!

Mikor 20 esztendővel ezelőtt Isten kegyelméből és a tiszántúli kálvinisták sok száz-ezreinek egyező akaratóból püspökké megválasztattam, tisztában voltam azzal, hogy ennek nyomában a magyar kálvinizmus hegyen épített gyülekezete, a debreceni gyülekezet is elhív lelkipásztorának. Tisztában voltam azzal is, hogy ennek az elhívásnak az akkori presbiterium lelkében nagy érzelmi akadályai vannak, de azt is tudtam, hogy ez az érzelmi akadály engedelmesen félrevonul a nagy történelmi szükség, felelősség és kötelesség útjából, amely úton Debrecen a tiszta, szin magyar történelmi kálvinizmus iránt való hűségének fényes példáit mutogatva, mint zászlós-tábor haladt a sok szenvedés és sokdicsőség 400 esztendő változásaiban.

A szükség, felelősség és kötelesség azt diktálták, hogy a debreceni fényes egyház és a tiszántúli hatalmas egyházkerület a püspök személyében közös megértéssel találkozzanak s ennek a megértésnek az erejét is beleépítsék a kálvinista Sion fellegvárába, amelyet a lelkiismereti és alkotmányos szabadság ellenható erői és az új tudományok nyughatatlan szelei változó formában ugyan, de állandó ostrom alatt tartanak.

Ettől a találkozástól nem tartottam, sőt megragadtam még szülő egyházam s a nagyobb javadalom elhagyásának lelki és anyagi áldozatával is; mert ama szükség, felelősség és kötelesség az én lelkem ajtaját is szent parancsolással kopogtatta. A találkozástól nem tartottam, mert éreztem magamban azokat a tulajdonságokat, amelyeknek felismeréséből a debreceni gyülekezet és presbiterium a szeretet melegét árasztja majd reám. Amint ez így is történt.

Tudtam, hogy magyar kálvinista hitelvek és hagyományok dolgában a debreceni gyülekezet nagytöbbségű javarésze éppen olyan konzervatív és orthodox, mint én vagyok, akinek állandóan fülemben harangoz az Írás figyelmeztetése: „Semmit ne tegyetek az Igéhez, amelyet én parancsolok nektek; se el ne vegyetek abból, hogy megtarthassátok az Úrnak, a ti Isteneteknek parancsolatait”; az a másik figyelmeztetés is: „Légy bátor és erős. Mindent törvény szerint cselekedjél. Attól se jobbra, se balra ne hajolj, hogy jó szerencsés lehess mindenkor, amiben jársz. El ne távozzék a törvénynek könyve a te szádtól, hanem gondoskodjék arról éjjel és nappal, hogy vigyázz és mindent úgy cselekedjél, amint írva van abban, mert akkor leszel jó szerencsés a Te utaidon és akkor boldogulsz.”

Ha bejöveteletem homály és kedvetlenség

árnya takarta is, hamar valóra vált az Írás ígérete: „világosság támad fel az igazra és az egyenes szívűekre öröm”. Legbelsőbb lelki programom az volt, hogy igaz és egyenes szívű legyek. Debrecen puritánizmusából is ez a példa intett felém. Kemény voltam az igazmondásban, a fejem betörésével semmit se törődve; szelid voltam az „atyafiakhoz való hajlandóságban”, a háládatlanság keserűségére semmit sem adva. A harag és gyűlölet dolgait kártékony-ságuk miatt megvettem, mint Jézus a farizeusokat, mert tudtam, hogy amint az emberek a harag gonosz szövetségében összefogva, „elvisztik a Seir-hegyén lakozókat, azután egymás pusztítását segítik elő”. Ügyeltem reá, hogy „barátságot ne tartsak a haragossal és dühöködővel”, hogy el ne tanuljam az ő utait és a magam beelésésének veszedelmével másoknak tört ne vessek.

Hogyha volt is szomorú időm, amikor Pál apostollal keseregve mondhattam, hogy „első védekezésem alkalmával senki sem volt mellettem”, boldegan tapasztaltam, hogy szabadságomat mindenkivel szemben megőrizve s a Krisztus királyságának gyönyörűséges igájában magamat mindeninek szolgájává téve, a szeretetnek és épülésnek mind több gyümölcsét szedhettem a debreceni gyülekezettel közösen ápolt kálvinista őserő fájáról. Ebben a szolgálatban éreztem a Jelenések könyve által ígért ama boldogságot, „boldogok, akik megtartják a parancsolatokat, hogy joguk legyen az életnek fájához és bemelessenek a kapukon a városba. De kintmaradnak az ebek és a bűbájosak és a paráznák és a gyilkosok és a bálványimádók és mind, aki szereti és szólja a hazugságokat.”

Minden jóságot, amellyel a főtiszteletű és méltóságos Presbiterium és a Gyülekezet a nagyon nehéz 20 esztendő alatt elhalmozott, hálásan köszönök. Köszönöm a szeretetnek mostani ünnepélyes megmutatását is. Ellen-ségeim keserűségére, barátaim örömeire annyit mondhatok: vagyck, aki voltam; leszek, aki vagyok.

Isten áldása teljesedjék mindnyájukon!

FELADATOK

Gyülekezeti éneklésünk és az állami iskolai hitoktatás.

Kálvinista magyar népünknek minden időben dicső erénye volt a buzgó éneklés és a bibliázás. Az utóbbi időben azonban szomorúan kell tapasztalnunk, hogy kálvinista népünknek ezen két kiváló tulajdonsága mintha kivesző-félben volna. Önkénytelenül is kutatni kezdi az ember, mi lehet az oka e szomorú jelenségnek? Sokféle, a kérdést különböző szemszögből vizsgáló feleletet kapunk, olyat azonban egyet sem, amelyik egymagában képes volna teljes és megnyugtató magyarázatot adni. Mint orgonista

kántornak, főleg a *gyülekezeti éneklést* volt s van alkalmam behatóan tanulmányozni. Jelen írásomban is a gyülekezeti éneklés problémájával óhajtok foglalkozni.

Ha mérlegre vetnők apáink és nagyapáink s a *ma* kálvinista emberének énektudását és éneklési készségét, a serpenyő teljes bizonyossággal az előbbieké javára billennék. Miért? Egyszerűen azért, mert *ők több éneket tanultak és sokat énekeltek annak idején az iskolában!* A régi kálvinista iskola puritán, vallásos szelleme kiváltságos helyet biztosított falai között a vallásitanításnak. Régi, jó ekkleziális rektoraink és kántoraink nemes igyekezettel versenyeztek abban, hogy iskolájukban a gyermekek minél több zsolttárt és dicséretet tudjanak „könyv nélkül”. De ők tehetők is. A régi kálvinista iskola tantervében nemcsak azért volt a legfőbb tantárgy a vallásitan, mert a tanítandó tárgyak között hivatalosan is első helyen állt (ez ma is így van), hanem, mert a legtöbb óraszámot kellett ráfordítani s a vizitátorok is ebből követelték a legtöbbet.

A rohanó élet azonban mindig többet és többet követelt s követel a fejlődő generációtól s ezt a „többet” — sajnos — a vallásitan óráinak a rovására végeztette s végezteti el a tanterv. Ma az a helyzet, hogy tulajdon református iskoláinkban sem taníthatunk a vallásitanból annyit és úgy, amint az szükséges volna. *Az állami és tanyai iskolákban még ennél is rosszabb a helyzet.* Amíg a református iskolában működő református tanító a nap minden szakában foglalkozhatik vallásitan dolgokkal, ha a szükség és a körülmények úgy kívánják s a tanítás kezdetén és végén énekelteheti a tanulókkal énekeinket, sőt, a tanrendszerű, rendes énekórán is csak ezeket taníthatja, addig az áll. iskolai hitoktatónak csak az előirt s szigorú pontossággal megszabott órák állanak rendelkezésére. Természetesen az anyag is, amit elvégezhet, a legminimálisabb, sokszor még el sem éri a minimumot. Ha az anyag elméleti részét akarja a hitoktató valamiképpen elvégezni, *nem jut ideje az énekek megtanítására.* Az énektanítást pedig tartom olyan fontosnak, mint a többit. Mint volt református tanító, egyházmegyei iskolalátogató s jelenleg is áll. iskolában hitoktató, tapasztaltam, hogy *a vallásitan elméleti részét* (talán a bibliai történetek kivételével), *bizony hamarosan elfeledi a gyermek, míg az énekeket jelnőtt korában is tudja énekelni.* Lehet, hogy az olvasó elfogultsággal, vagy egyoldalúsággal vádol meg e kijelentésemért, én azonban úgy érzem, hogy a legteljesebb tárgyilagosság alapján tettem ezt.

Aki nyitott szemmel figyeli városi gyülekezeteink belső életét, tapasztalhatja, hogy az istentiszteleteken az intelligencia nem, vagy alig énekel. Ennek, szerintem, nem a nem-akarás az oka. Egyszerűen az, hogy túlnyomóan állami vagy községi iskolában tanultak, ahol nem tanulhattak elég éneket s amit esetleg az elemi

iskolában tanultak, elfelejtették a középiskola és az egyetem éveit alatt.

Tanítóképezdész koromban négy évig egyik fővárosi gyülekezet énekvezére voltam s így számtalanszor láttam, hogy a gyülekezet intelligens tagjai mily nehezen és bártortalanul énekeltek még ismertebb énekeinket is. Mikor pedig egy-egy ritkábban használt dallamunkra énekeltek, zavartan meredtek énekeskönyvükre s az Isten dicsőségét hirdetni teremtett ajkak zárvaradtak az Isten dicsérete előtt... — Nincs felemelőbb és lelkesítőbb élmény, mint egy nagy tömeg egyöntetű, lelkes éneklése, de nincs leverőbb érzés sem annál, ami az embert olyan templomba csüggeszti el, ahol az orgona akkordjait csak egy-két hívő bizonytalan, esetlő-botló éneklése kíséri.

Állami és tanyai iskolákban minél több éneket tanítsunk! Az elméletből csak a legszükségesebbet. *Énektudására azért van szüksége a gyermeknek, mert ezzel vesz részt cselekvőleg az istentiszteletben.* A dogmatikai dolgokat lehet pótolni később is, a vallásitan estélyek stb. keretén belül. A legszentebb *tanítás* célját szolgálja a szózsek is a templomban. (Sok helyütt a predikációt „tanításnak” is nevezik.) Az énekek megtanítására azonban nem kínálkozik ennyi alkalom! Pedig nekünk éneklő és imádkozó gyülekezetekre van szükségünk. Ezeket kell megteremteni, a meglevőket pedig erősíteni.

Tanítsunk meg minél több önálló dallammal bíró zsolttárt és dicséretet. Elsősorban azokat a dallamokat, melyekre több szöveget tudunk énekelteni. Azután a kevésbé használatos dallamokból is amennyit csak lehet. „Hozsánna”, — vagy „Hallelujah” — *éneket zsolttárok, vagy dicséreték helyett, vagy azok rovására semmiestre se tanítsunk!* Ezek a vasárnapi iskolák és az énekkarok számára valók. Őserejű zsolttárainkat és dicséreteinket sohasem tudják helyettesíteni. Nem engedhető meg az, hogy az elemi iskolában a zsolttárok és dicséreték helyeit kizárólag, vagy túlnyomóan „Hozsánna”-énekek taníttassanak csupán azért, mert a hitoktatónak ez az elve. Ezek az énekek nálunk sohasem fognak annyira meghonosodni, hogy a hívekkel templomban is tudjuk énekelteni őket. Idegen ritmikájuk miatt erre szinte teljesen alkalmatlanok. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy Angliában, Skótszágban, vagy Hollandiában ne énekeljék ezeket az énekeket szépen és egyháziisan. A mi népünk temperamentumának azonban nem felelnek meg. Egyik borsodmegyei faluban, ahol a baptisták megpróbálták megvetni lábukat a reformátusok között (sikertelenül), volt alkalmam látni egyszer, hogy egy baptista zenekar játékára — amint éppen a „Kövésd a Jézust játszották” élénk és pattogó ritmusban — a bámészködő fiatalság táncraperdült. A zenekar látva az eltévesztett „hatást”, abbahagyta ugyan a propagandacélú „térzenét” s bevonult az egyik

„hívó“ házába, de az én szomorúságomat nem enyhítette egy parányit sem. Mélyen elszomorodva a látottak felett, azon gondolkodtam, hogy ugyan miképpen sikerül majd az ottani református kántornak ezt az éneket valaha is templomi énekké bevezetni és hogy miért kellett a belmisszióknak éppen idegenből hozni ősi, magyar énekeink rovására hitépítő, vallásos énekeket? Búsulásomban csak az vágasztalt meg, hogy egyik legnagyobb egyházépítő reformátorunk, Sztárai Mihály, nem ezekkel az idegen ritmusú és melódiájú énekekkel indult el reformátori útjára... Bajosan tudott volna annyi hívet szerezni a reformációnak, mint szerzett az ő, részben saját szerzésű, magyar zoltárénekeivel. Ne feledjük el, hogy ami idegenben jó, az nem biztos, hogy nálunk is beválik. Főleg, ha annyira a nemzeti lélekből táplálkozó és a fajiság bélyegét annyira magánviselő művészetről van szó, mint a *zene*.

Vallás- és énektanításunkban mindig lebegjen szemünk előtt az, hogy a ránk bízott gyermekekből nekünk buzgó egyháztagokat, a gyülekezeti életnek cselekvő és áldozatkész munkásokat kell nevelnünk. Állami iskolába járó elemi- és középiskolai tanulóinknak tanítsunk minél több éneket, hogy felnővén, ne érezzék magukat idegenül soha a templomban amiatt, hogy nem tudnak énekelni.

A tanyai és állami elemi iskolák részére kiadott Lévai L.-féle „Kis hitoktató“ már amúgy is sok tekintetben revízióra szorul. Itt az ideje, hogy egyházi főhatóságunk egy, a követelményeknek jobban megfelelő vallástani kézikönyvet adhasson az áll. és tanyai iskolába járó református gyermekek kezébe. Olyat, amelyik sok felesleges bölcselkedés helyett világos és könnyen érthető fogalmazásban a legfontosabb dolgokra tanítsa meg a gyermeket s a jelenleginél sokkal több éneket tartalmazzon. A középiskolák tantervébe is több éneket kell felvenni s általában az eddiginél sokkal nagyobb gondot kell fordítani a jövőben az énektanításra. Évszázadok megpróbáltatásain keresztül is diadalmasan zengett a zoltárének a csillages és kakastornyú kálvinista templomok falai között. Ne engedjük elnémulni mi sem. Örökéző tűzként ápoljuk és őrizzük ezt, a mi gályarabságot és mérhetetlen nyomorúságokat szenvedett őseinktől reánkmaradt szent örökséget, hogy ennek fénye ki ne lobbanjon egy pillanatra sem, mert nagy sötétség borulna akkor a mi lelkünkre. A sötétség pedig a hitetlenség hazája.

Végezetül ne feledjük el: „*Kélszer imádkozik, aki énekel!*“¹

Tiszaföldvár.

Szabó Gyula,

önálló orgonista-kántor.

¹ Ennek a derék cikknek némely állításához és kijelentéséhez — úgy ehhez a legutóbbi mondathoz is — szó fér ugyan, de, mert irányát és célzatát egészenbenvéve csak helyeselni tudjuk, örömezt közreadjuk. A helyesbítő hozzászólást pedig végezzé el helyettünk valamelyik megértő és *szakértő* kedves olvasónk, munkatársunk. Szerk.

HALOTTAINK

Pólya Erzsikét, Pólya Ferenc nagymajláthi lelkipásztor csecsemő-leánykáját az Úr folyó évi július hó 31-én, 3 hetes korában magához szólította. „*Engedjétek hozzám jöni a kisdedekeket...*“

KÜLÖNFÉLÉK

A tiszántúli református egyházkerület közgyűlése augusztus hó 29-án d. e. 9 órakor nem a Kollégium dísztermében — amint a meghívóban jelezve volt —, hanem a Nagytemplomban nyílik meg s a tárgysorozatnak a lelkészszentelés befejezéséig eső része a Nagytemplomban fog tárgyalatni.

Nagyon megérdemelt kitiüntetésben részesítette dr. Zoltai Lajost, Debrecen város nyug. muzeum igazgatóját a főméltóságú Kormányzó úr, aki megengedte, hogy a múzeum fejlesztése körül szerzett érdemeiért elismerése tudtul adassék. Zoltai Lajos, akit Debrecen város történetének kutatásával végzett úttörő munkájáért a tudományegyetem tiszteletbeli doktorává avatott, nemcsak mint tudós, hanem mint művészi érzékű és szerencsés kezű gyűjtő, lelkiismeretes és szakértő tisztviselő is kimagaslik. Sőt — s ebben van talán némi szomorúság is — Zoltai Lajosnak, a tudósnak és írónak emléke talán már feledésbe megy akkor, amikor az általa kifejlesztett és nagyszerűen berendezett múzeumnak igazi értékét megbecsülni fogják. Mindenesetre a legkiválóbb embereink közé tartozik ez a szerény, szürke, igénytelen, hetvenesztendő bácia, aki maga sem tudja, nem hiszi, mekkora nagy nemzeti értéket hordoznak az ő rozogává lenni kezdő lábai. Mi azonban tudjuk és melegen kívánunk minden jót neki, aki egyházunknak is szíve-lelke szerint híve.

A debreceni egyetem új tanácsa. A Kultuszminiszter az eléje terjesztett tanács megválasztását helybenhagyta és megerősítette. Az 1931—1932. tanévre rector dr. Neuber Ede. Dékánok dr. Erdős Károly hittudományi, dr. Illyefalvi Vitéz Géza jog- és államtudományi, dr. Bodnár János orvostudományi és dr. Milleker Rezső bölcsészettudományi nyilván. r. tanárok. Sajnos, a tanács hiányosan fogja megkezdeni működését, mivel a jog- és államtudományi dékán: dr. Illyefalvi Vitéz Géza, meghalt.

A debreceni egyetemre 70 hittanhallgatót, 150 jog- és államtudományi hallgatót, 60 orvostanhallgatót és 90 bölcsészettanhallgatót vesznek fel.

Meghívás 30 éves találkozóra. Szeretettel kérem azokat a lelkésztestvéreket, akikkel a második lelkészképzési vizsgát 1901. év szeptember havában, a debreceni kollégiumban letettük, hogy folyó évi augusztus hó 28-án délután 4 órára találkozzunk a kollégium Oratóriumában. Bízom benne, hogy az egyházkerületi közgyűlés, ORLE konferencia és főtiszteletű

Püspök úr jubileuma alkalmából kivétel nélkül mindnyájan ott lehetünk. Hiszen, úgyis kevesen vagyunk. Testvéri üdvözet a viszontlátásig! *Uray Sándor* debreceni lelkész.

A **Protestáns Encyklopédia** kiadásának munkálatai megindultak. A két kötetre tervezett mű szerkesztője dr. Veress Jenő tábori alesperes.

Protestáns akció néven mozgalom van indulófélben Angliában, melyet két szempont vezet; a pozitív szempont a reformáció politikai, szociális és gazdasági alapelveinek megvédelmezése, a negatív pedig megtudni Róma nemzeti életre való káros befolyásának elemeit, és erőszakoskodásait minden eszközzel kivédeni és megakadályozni. Az angol világbírodalom a római katolikusoknak is megadja az állampolgári jogokat, de a szabadságot nem engedi arra felhasználni, hogy a világhatalmi vágyak által fűtött vatikáni udvar megzavarja az angol birodalom békéjét és felforgassa alapját és alkotmányát.

Sárospatakon az első lelkészképesítő vizsgán tizenhét segédlelkészt becsátottak ki a tiszáninneri egyházkerületbe. Idáig még csupán egynehány tudott elhelyezkedni. Dr. Révész Kálmán püspök most összeírta az öreg, vagy beteges lelkészeket, akik mellé közérdekből segédlelkészt kell kirendelni.

A **nagyváradai református leánygimnázium** a közoktatásügyi miniszter folyó évi július hó 23-án kelt rendelkezésével nyilvánossági jogát visszanyerte. A hírt nemcsak a református szülők, de a város magyarsága is örömmel fogadta.

A **nyiregyházai kir. törvényszék B/3981/2. sz.** végzésével, sajtó útján elkövetett rágalmozás, illetőleg becsületsértés miatt *Kiss István* kisari református lelkész ellen azért indítottam eljárást, mert a postaszolgálati rendszer miatt lelkészi minőségemben sértett meg a szatmári egyházmegyei közgyűlés 1930. évi októberi jegyzőkönyvében közzétett indítványával. — Ennek pedig az indító oka az a körülmény volt, hogy a kir. törvényszéki iratok közt levő bizonyíték szerint, a vezetésem alatt működő *nagyari* magyar kir. postahivatal, *Kiss István* kisari református lelkész használt bélyeggel felszerelt leveleit több ízben visszaadta a Posta-üzletszabályzat 21. §-a alapján. A bírósági tárgyalás során nevezett sajtó útján és az egyházmegyei közgyűlés előtti elégtételadásra határozta el magát.

Nagy Barnabás,
református lelkész.

Kiss István kisari református lelkész a Nagy Barnabás nagyari református lelkész ellen a szatmári református egyházmegye 1930. évi október hó 1. napján megtartott közgyűlésén előterjesztett indítványát a későbbi megfontolásai alapján ezennel visszavonja és tudomásul adja az egyházi hatóságoknak, valamint lelkész-társainak, hogy a Nagy Barnabás lelkésztársával szemben felmerült vitás ügyét békesége-

sen elintézte akként, hogy részére egyházi állásához és társadalmi viszonyaihoz illő elégtételt szolgáltatott, de ezt az elégtételadást a közgyűlés előtt is meg fogja ismételni.

F.-gyarmat, 1931 aug. 8. **Kiss István.**

Az Első Európai Vasárnapi Iskolai Kongresszus programja. (Budapest, 1931 augusztus 11—16-ig. A kongresszus színhelye a Zeneakadémia, Liszt Ferenc tér, a zárógyűlés a Fasori református templom.) — *Kedden* (aug. 11-én) este 1/28 órakor a kongresszus nyilvános megnyitása a Zeneakadémia nagytermében. Megnyitóbeszédet mond Sir Harold Mackintosh, a Vas. Isk. Világszövetség elnöke Halifaxból, üdvözlőbeszédre válaszol J. Kelly a Világszövetség főtítkára. — *Szerdán* (aug. 12-én) d. e. 9 órakor: Jézus az út: dr. Szabó Aladár, Budapest. 10 órakor: A tanító megbízatása: dr. Victor János theol. tanár. A Biblia, a tanító kézikönyve: Kent János skót lelkész Glasgow. — *Csütörtökön* (aug. 13-án) d. e. 9 órakor: Jézus Krisztus az igazság: dr. Bodnár Ferenc tanár Prágából. 10 órakor: A tanító üzenete: Braham E. G., London. A tanító módszere: Yeaxlee Basil, Birmingham. Este 7 órakor nyilvános gyűlés. Beszél Themelis Timotheus gör. keleti érsek Palesztinából. A holnap keresztyén polgára, előadás: Sir H. Mackintosh. — *Pénteken* (aug. 14-én) d. e. 9 órakor: Jézus Krisztus az élet: dr. Westphal Alexander professzor, Párizs. 10 órakor: A vas. iskola, mint keresztyén munkások képzőiskolája, Miss Emily Huntley Sunderland. D. u. 3 órakor *hajókirándulás* Visegrádra, indulás az Eötvös térről. — *Szombaton* aug. (15-én) 9 órakor áhitatot tart: Bethune Roderick skót lelkész Ayrshireből. 10 órakor: A vas. iskola és az egyház: dr. Imre Lajos theol. tanár, Kolozsvár. Este 7 órakor nyilvános gyűlés beszél Levon Zenian örmény lelkész, Szíriából. A vasárnapi iskola és Isten országa, előadás: Fraser Donald, Glasgow. — *Vasárnap* (aug. 16-án) a budapesti templomokban a konferencia külföldi vendégei fognak prédikálni. D. u. 4 órakor vasárnapi iskolás gyermekek felvonulása a Városmajorba, a külföldi vendégek beszédeket intéznek a gyermekekhez. Este 7 órakor zárógyűlés a Fasori református templomban, előadást tart: Fraser Donald, Glasgow. A zárógyűlést úrvacsorai istentisztelet felezi be, melyen az úrvacsorai beszédet dr. Ravasz László püspök mondja. A konferencia költségei a következők: jelentkezési díj 6 P, elszállásolás az egész időre 6 P, étkezés választható 1:50 P, vagy 2 pengős árban. Jelentkezni lehet id. Victor Jánosnál a Vas. Isk. Szövetség titkáránál, Budapest, I., Somló út 70. — Az esti előadások a nagy közönség számára nyilvánosak.

Ötnapos kirándulás Bártfafürdőre. Lapunk szerkesztősége és kiadóhivatala augusztus 21-én ötnapos kirándulást rendez Bártfafürdőre. — Lapunk olvasóinak személyenként elsőrangú el látás, lakás, fürdők és szórakozással, kirándulásokkal együtt 175 cseh koronába kerül. —

Olvasóink Bártfafürdón az igazgatóság igazi magyar vendégszeretetét fogják élvezni. Indulás augusztus 21-én Budapestről a keleti pályaudvarról. Jelentkezések augusztus 15-ig lapunk kiadóhivatalában.

A debreceni nagytemplom képét viseli az árvabélyeg: igen, templomot építünk azokkal, a szeretet, a kötelesség templomát!

ad. 278—1931. gh.

Hivatalos értesítés.

A m. kir. kultuszminiszterium az 1930—31. évi időszakban felmerült hivatalos portóköltéseknek megtérítését engedélyezvén; egyházkerületi gazdasági hivatalunk felkéri az egyházkerületek nagytiszteletű Lelkészi hivatalát, valamint az összes középiskolák igazgatóságát, hogy az 1930. évi július 1-től 1931. évi június 30-ig terjedő állami költségvetési időszak alatt hivatalos levelezésekre fordított költségekről, annak megtérítése céljából a korábbi években is megkívánt (alábbi minta szerint kiállított) szabályszerű hivatalos igazolványt legkésőbb *szeptember hó 25-ig* feltétlenül s annál is inkább méltóztatassanak betérjeszteni, mivel az ezen határidő után bejelentett igények már figyelembe vehetők nem lesznek.

Jelezni kívánom már a helyen, hogy a nagyméltóságú Kultuszminiszter úr idevonatkozó intézkedése értelmében az igénylendő összegeknek csak 80%-a lesz folyósítható, mivel a portótérítésre szolgáló államsegély szintén leszállított 20%-kal s továbbá, hogy az előző évi elszámolásokra vett észrevétel folytán, csakis a szorosán vett hivatalos levelek portókiadása igényelhető.

(Minta. Hivatalos igazolvány. Melyszerint alulírott postahivatal (postaügynökség) hivatalosan igazolja, hogy a ..... református lelkészi hivatal 1930 július 1-től 1931. évi június hó 30-ig hivatalos (közönséges és ajánlott) levelek postaportója fejében postakönyvének tanúsága szerint összesen ..... P ..... fillér, szóval is ..... P ..... fillér készkiadást teljesített.

Kelt ..... 1931. évi ..... hó .... n.

(P. H.)

a postahivatal vezetője.)

Debrecen, 7931 augusztus hó 12-én.

Varga Pál,
egyházkerületi számvevő.

Pályázat.

A békési református reálgymnázium fenntartótestülete, a szabályszerű illetményekkel, pályázatot hirdet egy matematika-fizika szakos rendes tanári állásra.

Pályázhatnak oly okleveles, református

vallású tanárjelöltek, kik az említett tárgyakból középiskolai tanári képesítést nyertek.

Pályázók a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrhoz címzett és kellőleg felszerelt kérvényeiket folyó évi augusztus hó 20-ig a reálgymnázium igazgatóságához küldjék be.

Békés, 1931 augusztus hó 4.

Berentés Lajos,
igazgató.

Karácsony András,
a fenntartótestület elnöke.

Pályázat kántortanítói állásra.

A nagymajláthi református iskolaszék pályázatot hirdet az elhalálozás folytán megüresedett II. kántortanítói állásra. Javadalom: az egyháztól jó lakás, kerttel, mely december 31-ig az özvegyet illeti, a kezdőfizetés 80%-a és stóla; a többi államsegély. Kötelesség: III—VI. vegyesosztály és ismétlősök tanítása, kántori teendők végzése, másik tanítóval felváltva, ifjúsági egyesület, énekkar szervezése és vezetése, lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat, presbiteri jegyzőkönyv vezetése és minden belmissziói munkában segédkezés. — Beruházási megváltás 50 pengő. Pályázati határidő augusztus 26. Énekpróba önköltségen és választás augusztus 30-án délelőtt.

Református iskolaszék.

Pályázat.

A Debreceni Jótékony Nőegylet pályázatot hirdet az általa fenntartott Árvaházban folyó évi szeptember 1-én betöltés alá kerülő négy alapítványi ingyenes helyre.

Pályázhatnak törvényes házasságból származó, teljesen vagyontalan református vallású, egész-, vagy félárva, 6 éven felüli, de 12 évet még be nem töltött leánygyermek.

Iskolai bizonyítvánnyal, keresztlevéllel felszerelt kérvények az árvaházi felügyelőnőnél adandók be, lehetőleg személyesen. (Magoss György tér 10.)

Debrecen, 1931 augusztus hó 7-én.

Vargha Pál,
főtktár.

Fráter Erzsébet,
elnök.

Református községekben minden község-házán készülő okmányra árvabélyeget! Egy-két fillérekből hegyre várat így építhetünk.

TBRTALOM: Falusi: Az ötpengős búza. — Egyház: Mágnes: Mikor akarunk pásztorkodni? — Közélet: A püspök és Debrecen. Baltazar Dezső püspök válasza a debreceni presbiterium jubiláris üdvözlétére, 1931 aug. 15- — Feladatok: Szabó Gyula: Gyülekezeti éneklésünk és az állami iskolai hitoktatás. — Halottaink. — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Felhívás. Pályázatok.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntöde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székeséhvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitünő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931-1675

Legszebb ajándék!!

Dr. Révész Imre: **Imádkozó magyar** című imakönyve a református közönség számára.

Papírkötés, vörös metszéssel	Pengő 1:20
Egészvászon, vörös metszéssel	2:20
Párnázott, díszvászon, vörösmetszéssel . .	4:50
Párnázott, valódi bőrkötés, aranymetszéssel, tokban	8:40

Konfirmációi ajándéku legalkalmasabb és a magyarországi legnagyobb egyházak által elismerésben részesített és állandóan vásárolt

Dr. Erdős Károly: **Az én vallásom** című kis könyve, ára . . . . . —66
Harmadik, bővített kiadás. Eddig 38,000 példányban forog közkézben.

Legfinomabb celluloid kötésű, új énekeskönyvek, aranydíszítéssel 11.—
Legkisebb, új énekeskönyvek, legfinomabb bibliapapíron nyomva, igen finom és rendkívül izléses bőrkötésben . . . . . 14.—

Ezenkívül dísz-zsoltárokban és imakönyvekben óriási választék!

Dr. Halmi János: Református keresztyén Kis Káté a Heidelbergi Káté alapján. . . . . 1.—
Nagy István: Debreceni konfirmációi Kis Káté . . . . . —20
Dr. Révész Imre: Öntudatos hit . . . —60
Dr. Ferenczy Gyula: Kálvinista Kis Káté 1:60

Konfirmációi emléklap, egyszínű nyomás —16
" " kétszínű nyomás —12
" " négszínű nyomás —20

„MÉLIUSZ“
könyv-, zenemű-, papír- és írószerekkereskedés
Debrecen, Ferenc József út 26.